

Chanukah 5767 - The Most Desirable of Traits

חנוכה תשס"ז - אילת אהבים ויעלת חן

1. **טור סי' תר"ע, וז"ל,** "מאי חנוכה, דתניא בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא למגזר בהון תענית, שכשנכנסו עובדי גילולים בהיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה יד מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן כו', וקראום חנוכה - חנו בכ"ה."

2. **במדבר פרק ז' פסוק י', וז"ל,** "וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמָּשָׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת קֶרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ."

3. **משלי פרק ל"א פסוק ל', וז"ל,** "שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֶּל הַיָּפִי אֲשֶׁה יֵרָאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל."

ותרגום (יונתן) שם, וז"ל, "מטול דשקרא הוא חנא וסריק הוא שופרא, אתתא דחלתיה דאלקא היא משתבחה."

4. **משנה תענית כו:, וז"ל,** "אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו, כל הכלים טעונין טבילה - ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה - שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל, ואומר: תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה, וכן הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו."

וגמרא שם לא., וז"ל, "תנו רבנן יפיפיות שבהן מה היו אומרות: תנו עיניכם ליופי שאין האשה אלא ליופי; מיוחסות שבהן מה היו אומרות: תנו עיניכם למשפחה לפי שאין האשה אלא לבנים; מכוערות שבהם מה היו אומרות: קחו מקחכם לשום שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים. אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו."

5. **שולחן ערוך אבן העזר סי' א' סעיף א', וז"ל,** "חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות וכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים וממעט את הדמות וגורם לשכינה שתסתלק מישראל: הגה וכל מי שאין לו אשה שרוי בלא זרעה בלא תורה כו' ולא נקרא אדם וכיון שנשא אשה עונותיו מפקפקים שנאמר מלא אשה מלא עוז ויפק רצון מאת ה'."

והגהות הגר"א שם, וז"ל, "כדי לפרות ולרבות. מתניתין בפרק הבא על יבמתו סא. כהן הדיוט כו', וכמו שמפרש בגמ' שם, ושם מתני' לא יבטל כו', וכמו שכתוב בגמרא שם לא אין לי כו'. ואמר כדי כו' שכוונתו יהיה בשביל בנים דאמרינן בסוף תענית ת"ר יפיופי כו' ובלבד שתעשרוני כו' ר"ל בתכשיטין כי יופי האשה לפי התכשיטין

כמ"ש בפ"ק דמגילה ובלבד שתבוא ערומה דאין האשה אלא לתכשיטין וז"ש בכתובות נט: דתר"ח אין כו' דתני ר"ח כו' והן הן הג' דברים שאמורות כאן אבל התנא במתני' לא קשיא אלא תן עניך במשפחה שאין האשה אלא לבנים שקר החן הוא התכשיטין שחן הוא מחמת ד"א כמ"ש אסתר ירקרקת כו' שנאמר ותהי אסתר כו' והבל היופי כו'."

6. משנה כתובות נט: וז"ל, "ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה, טוחנת ואופה ומכבסת מבשלת ומניקה את בנה מצעת לו המטה ועושה בצמר."

וגמרא שם, וז"ל, "מתני' דלא כר' חייא, דתני ר' חייא אין אשה אלא ליופי אין אשה אלא לבנים ותני ר' חייא אין אשה אלא לתכשיטי אשה."

7. גמרא מגילה יג, וז"ל, "רבי נחמיה אומר הדסה שמה ולמה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר, בן עזאי אומר אסתר לא ארוכה ולא קצרה היתה אלא בינונית כהדסה, רבי יהושע בן קרחה אמר אסתר ירקרקת היתה וחוט של חסד משוך עליה."

8. גמרא כתובות פד, וז"ל, "מאי לכושל? רבי יוסי ברבי חנינא אומר לכושל שבראיה רבי יוחנן אמר לכתובת אשה משום חנינא."

ורש"י שם, וז"ל, "משום חנינא. שימצאו האנשים חן בעיני הנשים ויהיו נישאות להם שלא תדאגנה להפסיד כתובתן."

ותוספות שם, וז"ל, "פירש ר"ח שימצאו הנשים חן בעיני האנשים ויהיה להן קופצים יותר."

9. גמרא כתובות יז, וז"ל, "כיצד מרקדין לפני הכלה כו' ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה כו', כי אתא רב דימי אמר הכי משרו קמי כלתא במערבא לא כחל ולא שרק ולא פירכוס ויעלת חן, כי סמכו רבנן לרבי זירא שרו ליה הכי לא כחל ולא שרק ולא פירכוס ויעלת חן."

ורש"י שם, וז"ל, "חסודה. חוט של חסד משוך עליה: פירכוס. קליעת שיער, זו לא כחלה ולא שרקה ולא פירכסה והרי היא יעלת חן."

10. גמרא יבמות סג, וז"ל, "רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו כי הוה משכח מידי צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה, אמר ליה רב והא קא מצערא ליה למר אמר ליה דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא."

11. גמרא תענית כג, וז"ל, "אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה וכי מצטריך עלמא למיטרא הוו משדרי רבנן לגביה ובעי רחמי ואתי מיטרא, זימנא חדא איצטריך עלמא למיטרא שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא, אזול לביתיה ולא אשכחוהו אזול בדברא ואשכחוהו דהוה קא רפיק כו' כי מטא למתא נפקא דביתהו לאפיה כי מיקשטא כו', מאי טעמא כי מטא מר למתא נפקא דביתהו דמר כי מיקשטא אמר להו כדי שלא אתן עיני באשה אחרת."

12. קידושין כא: וז"ל, "יפת תואר - לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות."

13. מלבי"ם ישעיה פרק כ"ז פסוק י"א, וז"ל, "ההבדל בין רחמים וחנינה: המרחם - נכמרו רחמיו ותציקהו נפשו מראות באבדם הדבר, והחונן - יושיע ויציל מצד שהדבר מצא חן בעיניו."

14. **רבינו בחיי בכד הקמח סוף ערך כיפורים**, וז"ל, "רחום וחנון מדות שוות ברחמנות, שמדת רחום על התובע צרכיו ומבקש רחמים על צרה שיש לו או צורך פרנסה או רפואה, וקורא רחום כי אם הוא צריך לרחמים השי"ת מרחם עליו ונותן לו שאלתו בבכי ובתחנונים גדולים אף על פי שאינו מבקש סליחה על מיעוט עונותיו, ומדת חנון על התובע עלבון מחבירו הקב"ה מרחם עליו ושומע צעקתו במדת חנון בבכי ובתחנונים גדולים ובתעניות והוא שכתוב (שמות כב) ושמעתי כי חנון אני. והראיה שהן מדות שוות ברחמנותם שאין הכתוב מקפיד בקדימתם, כי הקב"ה אמר וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם הקדים חנון לרחום ודוד הזכיר גם כן באשרי (תהלים קיא) חנון ורחום ה' ויונה בן אמתני אומר (יונה ד) כי חנון ורחום הוא, ובי"ג מדות הקדים רחום לחנון."

15. **רש"י דברים פרק ג' פסוק כ"ג**, וז"ל, "ואתחנן. אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם, אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם לפי שאמר לו וחנותי את אשר אחון אמר לו בלשון ואתחנן. ד"א זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה כדאיתא בספרי."

16. **שמות פרק כ"ב פסוק כ"ו**, וז"ל, "כי הוא כסותה לבדה הוא שמלתו לערו בפמה ישקב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני."

17. **ישעיה פרק ל' פסוק י"ט**, וז"ל, "כי עם בציון יושב בירושלם בכו לא תבכה חנון יחנך לקול זעקת פשעו ענך."

ומצודת דוד שם, וז"ל, "כי עם בציון. עוד ימים באים אשר העם הנשאר בציון והעם אשר ישב בירושלים לא יצטרכו לשאול בקשה מה בבכיה, כי יחון אותם לשמוע קול זעקתם. ואם תהיה בזולת הבכי, כשמעתו - מיד כשישמע את קול זעקתך יענה לך."

18. **גמרא עבודה זרה כ.**, וז"ל, "תניא נמי הכי לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דבר אחר לא תחנם לא תתן להם חן, דבר אחר לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם."

19. **גמרא ברכות ז.**, וז"ל, "וחנתי את אשר אחון אף על פי שאינו הגון, ורחמתי את אשר ארחם אף על פי שאינו הגון."

ורש"י שם, "את אשר אחון. את אשר יכמרו רחמי עליו לשעה, ואף על פי שאינו כדאי."

20. **גמרא סוכה מט.**, וז"ל, "אמר רבי חמא בר פפא כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים שנאמר וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו."

21. **גר"א בקול אליהו פרשת ויצא**, וז"ל, "בפסוק (בראשית כט: יז) ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה. הנה שלמה המלך ע"ה אמר בסוף משלי (לא: ל), שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל, ובאמת מצינו גבי האמהות אשר נשתבחו בחן וביופי וגם ברבקה כתיב (בראשית כד: טז) והנערה טובת מראה מאד, וצ"ל דהפירוש בפסוק כך הוא: שקר החן והבל היופי היינו כשהן בלתי יראת ה', והם כנוס זהב באף חזיר, אבל אשה יראת ה' היא תתהלל ר"ל דגם החן והיופי תתהלל. ועל דרך זה יש לפרש ג"כ הפסוק (ירמ"י ט: כב, כג) אל יתהלל חכם בחכמתו וגבור בגבורתו וכו' כי בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, דבפסוק זה רבו הדקדוקים אבל לפי הנ"ל י"ל דהפירוש כך הוא, שאין להתהלל בחכמה ובגבורה ובעשירות לבד אלא בזאת יתהלל, ר"ל בכל אלה תתהלל, כשישכיל וידוע אותי בהן - דהיינו שידע איך להתנהג בהעשירות ובהגבורה ובחכמה, שהכל יהיה כוונתו לשם שמים. (דרך אבות מהרה"ג מהר"ם נכד הר"י אברהם אחי הגר"א זצ"ל)."

22. שמות פרק ל"ג פסוק י"ז, וז"ל, "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה גַם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֲעֲשֶׂה כִּי מִצֵּאת חֵן בְּעֵינַי נֶאֱדָעַךְ בְּשֵׁם."

23. משלי פרק ג' פסוק ל"ג, וז"ל, "מֵאֲרֶת ה' בְּבֵית רָשָׁע וְנִנְה צְדִיקִים יִבְרָךְ."

24. משלי פרק כ"ב פסוק ד', וז"ל, "עֲקֹב עֲנָה יִרְאֶת ה' עֹשֶׂר וְכָבוֹד וְחַיִּים."

25. גמרא סוטה ה., וז"ל, "וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ, רַב הוֹנָא וְרַב חֲסִידָא חַד אָמַר אֲתִי דְכָא וְחַד אָמַר אֲנִי אֵת דְּכָא וּמִסְתַּבְּרָא כַּמּוּ"ד אֲנִי אֵת דְּכָא שְׁהָרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַנִּיחַ כָּל הָרִים וּגְבֻעוֹת וְהַשְׂרָה שְׂכִינְתּוֹ עַל הָר סִינַי וְלֹא גָבַהּ הָר סִינַי לְמַעַלָּה, אִ"ר יוֹסֵף לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם מִדַּעַת קוֹנוֹ שְׁהָרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַנִּיחַ כָּל הָרִים וּגְבֻעוֹת וְהַשְׂרָה שְׂכִינְתּוֹ עַל הָר סִינַי (וְהַנִּיחַ כָּל אֵילָנוֹת טוֹבוֹת וְהַשְׂרָה שְׂכִינְתּוֹ בִּסְנָה)."

26. במדבר רבה פרשה י"א אות ו', וז"ל, "יֵאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ - יִתֵּן לְךָ מֵאוֹר עֵינַיִם: ד"א יֵאֵר ה' וְגו' - שִׁיבִיט בְּךָ בְּפָנִים מֵאִירוֹת וְלֹא בְּפָנִים זְעוּמוֹת: ד"א יֵאֵר - זֶה מֵאוֹר תּוֹרָה שִׁיאִיר עֵינֶיךָ וּלְבָד בְּתוֹרָה וְיִתֵּן לְךָ בְּנֵי תּוֹרָה כְּמָה דְּתִימָא כִּי נֵר מִצּוּה וְתוֹרָה אוֹר: ד"א יֵאֵר - ה' פָּנָיו יַעֲמִיד מִמֶּךָ כְּהַנִּים שְׁמֵאִירִים אֵת הַמְזֻבַּח כְּמָה דְּתִימָא וְלֹא תֵאִירוּ מְזֻבְחֵי חֲנָם וְאוֹמַר (וִיקְרָא כו) וְהָאֵשׁ עַל הַמְזֻבַּח תּוֹקֵד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה. וְיַחֲנֹךְ - הָרִי הֵם מְבוֹרָכִים וּשְׁמוּרִים וּשְׂכִינָה בִּינֵיהֶם: וּמִנֵּין אֵף חֲנוּנִי בְּדַעַת בְּבִינָה ת"ל וְיַחֲנֹךְ כְּמָה דְּמַצְלִינָן אֵתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמִלְמַד לְאֲנוּשׁ בִּינָה: ד"א וְיַחֲנֹךְ - יִתֵּן בְּכֶם דַּעַת שְׁתַּהֲיוּ חוֹנְנִים זֶה אֵת זֶה וּמִרְחָמִים זֶה אֵת זֶה כְּעִנְיָן שְׁנָאִי וְנִתֵּן לְךָ רַחֲמִים וְגו': ד"א וְיַחֲנֹךְ - יַחֲוֹן אוֹתְךָ בְּבָנִים כְּמָה דְּתִימָא (בְּרֵאשִׁית ל) הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָן אֱלֹהִים אֵת עֲבָדְךָ וְאוֹמַר (שם מג) אֱלֹהִים יַחֲנֹךְ בְּנֵי ד"א וְיַחֲנֹךְ כְּמָה דְּתִימָא (תְּהִלִּים סז) אֱלֹהִים יַחֲנֵנוּ וְיִבְרַכְנוּ יֵאֵר פָּנָיו אֵתָּנוּ סֵלָה: ד"א וְיַחֲנֹךְ - יַחֲנֹךְ בְּמִשְׁאֲלוֹתֶיךָ וְכַה"א (יִשְׁעִיָּה ל) חֲנוּן יַחֲנֹךְ לְקוֹל זַעֲקֶךָ כְּשִׁמְעָתוֹ עֲנֶךָ: ד"א וְיַחֲנֹךְ - שְׁנָה רַבִּי חֵיִיא הַגָּדוֹל יַחֲנָה ה' אֲצִלְךָ: ד"א וְיַחֲנֹךְ - יַעֲמִיד מִמֶּךָ נְבִיאִים כְּמָה דְּתִימָא (זְכַרְיָה יב) וּשְׁפַכְתִּי עַל בֵּית דָּוִד רוּחַ חֵן וְתַחֲנוּנִים: ד"א וְיַחֲנֹךְ - וְגו' יִתֵּן חֵן עֲלֶיךָ בְּכָל מְקוֹם שְׁאֵתָּה הוֹלֵךְ כְּמָה דְּתִימָא (בְּרֵאשִׁית לט) וְיִתֵּן חֵן בְּעֵינַי וְגו' (אֲסֹתֶר ב) וְתֵהִי אֲסֹתֶר נִשְׁאֵת חֵן וְגו' וְיִתֵּן אֱלֹהִים חֵן אֵת דְּנִיָּאל וְגו' (מְשָׁלִי ג) וּמִצָּא חֵן וּשְׁכַל טוֹב וְגו': ד"א וְיַחֲנֹךְ - בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וְכַה"א (שם ד) תִּתֵּן לְרֵאשֶׁךְ לוֹיֵת חֵן וְגו' (שם א) כִּי לוֹיֵת חֵן הֵם לְרֵאשֶׁךְ וְגו': ד"א וְיַחֲנֹךְ - בְּמִתְנַת חֲנָם וְכַה"א (תְּהִלִּים קכג) חֲנֵנוּ ה' חֲנֵנוּ וְגו' (שם כ) עֵינֵינוּ אֵל ה' אֱלֹהֵינוּ עַד שִׁיחֲנֵנוּ: ד"א וְיַחֲנֹךְ - לְהוֹצִיאֲךָ מִשְׁעֵבֹד מַלְכוּת כְּמָה דְּתִימָא (שם) חֲנֵנוּ ה' חֲנֵנוּ כִּי רַב שְׁבַעְנוּ בּוֹ ד"א וְיַחֲנֹךְ לְגֹאֹל אוֹתְךָ כְּמָה דְּתִימָא ה' חֲנֵנוּ לְךָ וְגו'."

27. גמרא יומא כא:, וז"ל, "וּבְמִקְדָּשׁ שְׁנֵי מִי הוּאִי? וְהָאֵמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר אִינִיא מֵאִי דְכְּתִיב וְאַרְצָה בּוֹ וְאַכְבַּד וְקִרִּינָן וְאַכְבַּדָּהּ, מֵאִי שְׁנָא דְּמַחוּסָר ה"א, אֵלּוּ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שְׁהִיוּ בֵּין מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן לְמִקְדָּשׁ שְׁנִי וְאֵלּוּ הֵן אֲרוֹן וְכַפּוֹרֶת וְכִרְוּבִים אֵשׁ וּשְׂכִינָה וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאוֹרִים וְתוֹמִים."

28. גמרא שבת כב:, וז"ל, "מֵתִיב רַב שֶׁשֶׁת מִחוּץ לְפִרוּכַת הָעֵדוּת יַעֲרוֹךְ - וְכִי לְאוּרָה הוּא צָרִיךְ? וְהִלָּא כָּל אַרְבַּעִים שָׁנָה שֶׁהִלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא הִלְכוּ אֵלָּא לְאוּרוֹ! אֵלָּא עֵדוּת הִיא לְבָאֵי עוֹלָם שֶׁהִשְׁכִּינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. מֵאִי עֵדוּת? אָמַר רַב זוֹ נֵר מְעַרְבֵי שְׁנוֹתָן בֵּה שֶׁמֶן כְּמִדַּת חֲבֵרוֹתֶיהָ וּמִמְנָה הִיא מְדַלֵּיק וְבֵה הִיא מְסִיִּים."